

ชื่อภาคินพนธ์ : ผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ
พัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี : ศึกษากรณีเทศบาลนครยะลา
ชื่อผู้เขียน : นายศิลป์ชัย เลิศจำรัสพงศ์
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม)
ปี : 2544

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี โดยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประธานกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 14 คน ในฐานะผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการศึกษา พบว่า ประธานกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและทำคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนด้วยดีเสมอมา มีความมุ่งมั่นเพื่อก่อให้เกิดความเจริญแก่ท้องถิ่น เป็นบุคคลที่ชุมชนยกย่องนับถือ และเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากเทศบาลนครยะลา โดยให้มีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งหมด 14 ชุมชน บทบาทของประธานกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของการประสานเชื่อมโยงและทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลนครยะลา ประธานกรรมการชุมชนจะมีส่วนร่วมและมีบทบาทอย่างสูงในการกำหนดแผนงาน หรือกิจกรรม เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมืออุปกรณ์ จากเทศบาลนครยะลา

การกำหนดกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่มีแผนงานที่ชัดเจน สอดคล้องตรงตามนโยบายหรือแผนงานที่เทศบาลนครยะลา กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลนครยะลาได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพัฒนากรในสังกัดเทศบาลนครยะลา ในการให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและติดตามผลการดำเนินงานของชุมชนอย่างใกล้ชิด ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานกิจกรรมที่กำหนด กิจกรรมส่วนใหญ่ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี ซึ่งชุมชนได้ดำเนินการแล้วอย่างเป็นรูปธรรม และประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ได้แก่ โครงการจัดตั้งอาสาสมัครรวบรวมและแยก

ขยะในชุมชน โครงการขยะแห้งแลกไข่ในชุมชน โครงการเขตปลอดถังขยะในชุมชน โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชังในแม่น้ำปัตตานี กิจกรรมปรับปรุงคันกันน้ำริมฝั่งแม่น้ำปัตตานี และกิจกรรมอบรมอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

ด้านการตอบสนองของผู้นำชุมชนต่อโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี พบว่า ประธานกรรมการชุมชนทุกคน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี ในลักษณะของสื่อประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไป มีความเห็นด้วยและตระหนักในความสำคัญของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี จึงให้การตอบรับและมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี ทุกคนพร้อมให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และปฏิบัติตามข้อเสนอของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี

ข้อเสนอแนะ

ประธานกรรมการชุมชน ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์แผนงานหรือกิจกรรมของชุมชน ให้ชุมชนได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง ชุมชนควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วางแผน ดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานของชุมชน โดยปราศจากการครอบงำหรือการชี้นำจากผู้นำชุมชนหรือจากรัฐ ในขณะที่เดียวกัน โครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี ควรอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานีมากยิ่งขึ้น และควรให้มีกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานีอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านทางเครือข่ายของชุมชน ควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ทำการศึกษาวิจัยด้านประวัติศาสตร์ของชุมชนดั้งเดิมในเขตบริเวณลุ่มน้ำปัตตานี โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัย และในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเน้นเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านสถานภาพของผู้นำ บทบาทการนำและระดับของการนำ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ